Nationaal Coördinator
Terrorismebestrijding en Veiligheid
*Ministerie van Justitie en Veiligheid*

**Departementaal vertrouwelijk** **Kerneenheid Analyse**

# Situatiebeeld en Duiding COVID-19 (nr. 36)

12 mei 2020 - geactualiseerd tot 16.30 uur

**Actuele aandachtspunten**

**Ontslagrondes kunnen draagvlak voor kabinetsbeleid verminderen**
- Op handen zijnde reorganisaties komen mogelijk in een stroomversnelling wanneer bedrijven met NOW-steun medewerkers vanaf 1 juni zonder boete kunnen ontslaan. Bij grootschalige ontslagrondes wordt het narratief van het kabinet om naast onze gezondheid ook onze banen en inkomens te beschermen en de gevolgen voor zzp'ers, mkb-ondernemers en grootbedrijven op te vangen minder geloofwaardig. Daarmee kan het draagvlak voor het kabinetsbeleid afnemen.

**Beperkte capaciteit ov in combinatie met autonome groei, versoepelingen en het aanbreken van de zomer kan leiden tot overbezetting en terugkeer fileproblematiek.**

**Eventuele noodzaak tot terugdraaien versoepelingen kan leiden tot maatschappelijke onrust en kritiek op de timing van de versoepelingen**.

## SITUATIEBEELD

Maximaal controleren (volksgezondheid)
- Epidemioloog prof. Heesterbeek van de Universiteit Utrecht acht een tweede golf besmettingen goed mogelijk. Alleen als we infectie-mijdend gedrag weten kunnen we volgens Heesterbeek een tweede golf wellicht afwenden. Snel en veel testen vindt de epidemioloog een cruciale voorwaarde voor versoepeling.
- Philips gaat wekelijks duizenden beademingsapparaten leveren aan ziekenhuizen in de EU.
- Het RIVM raadt iedereen af sneltesten te kopen en te gebruiken omdat deze niet betrouwbaar zijn. Wereldwijd zijn er zeker 168 sneltesten in omloop. In Nederland zijn 23 Covid-19-sneltesten bekend, zestien zijn er onderzocht.
- Het ebolamedicijn remdesivir, dat volgens een Amerikaanse studie ook lijkt te werken tegen corona, mag ook in Europa vaker worden gebruikt.
- De Nederlandse bloedbank Sanquin heeft zich aangesloten bij een internationale plasma-alliantie die anti-stoffen uit plasma wil verwerken tot een mogelijk geneesmiddel voor patiënten die ernstige complicaties oplopen door het coronavirus.
- Uit een onderzoek van het UMCG onder enkele duizenden patiënten blijkt dat het bloed van mannen grotere concentraties van een specifiek enzym bevat dat COVID-19 helpt cellen te infecteren. Dit kan helpen verklaren waarom mannen met hartfalen vatbaarder zijn voor COVID-19 dan vrouwen.
- Uit onderzoek van Oxford University blijkt dat gezonde zwangere vrouwen geen hoger risico lopen op een zware vorm van COVID-19. Ook zou de kans op transmissie van het virus moeder op baby klein zijn.
- Oversterfte in Nederland is eind april fors afgenomen, maar nog steeds bovengemiddeld.
- Steeds meer grote drogisterijketens hebben niet-medische mondkapjes in het assortiment, hiermee springen zij in op de verwachte vraag nu het dragen van mondkapjes verplicht wordt in het OV.

*Beeld sociale media*
- Berichtgeving over het gevaar dat steden potentiële nieuwe brandhaarden worden wordt met de nodige scepsis ontvangen. Men constateert dat het al weken druk is op bepaalde plaatsen en er toch sprake is geweest van dalende cijfers op gebied van ziekenhuisopnamen, sterfgevallen, etc. De experts worden verweten onnodig angst te zaaien en de bevolking zo te manipuleren. Het alternatief van nog langer allerlei beperkende maatregelen instellen wordt als geen optie gezien.

Continuïteit vitale processen en samenleving
- Op 1 juni hervat het ov de normale dienstregeling met een capaciteit ongeveer 40% van de normale zit- en staanplaatsen. Reizigers moeten een mondkapje dragen. Volgens een peiling van EenVandaag is 48% van de mensen die vóór de coronacrisis gebruik maakten van het ov, niet van plan om dat weer te gaan doen. Ze zien weinig aanleiding om te reizen (thuiswerken), en kiezen vaak liever voor een alternatief vervoersmiddel.

- Rijkswaterstaat ziet de drukte op de weg toenemen. Vorige week zat het wegverkeer al op ongeveer twee derde van de normale intensiteit.
- Minister van Nieuwenhuizen van Verkeer wil omwille de fileproblematiek afspraken maken met werkgevers om werknemers ook na de crisis vaker thuis te laten werken -of in ieder geval te voorkomen dat veel mensen tegelijk naar kantoor gaan.
- Volgens onderzoek van Capterra wil een derde van de werknemers wereldwijd ook na de crisis thuis blijven werken. Bij het onderzoek is ook gekeken naar Nederland.
- De zorgsector buigt zich momenteel over de kosten om ziekenhuizen 'uitbraakproof' te maken. Volgens hoogleraar (10)(2e) van EUR is het belangrijk dat er geïnvesteerd wordt in mogelijkheden om snel te kunnen op- en afschalen. Ook zouden de kosten voor extra IC-bedden collectief moeten worden gedragen, als onderdeel van de basisinfrastructuur via de Wet publieke gezondheidszorg.
- Zorgverzekeraars gaan een maandelijkse continuïteitsuitkering uitbetalen aan zorgaanbieders die omzetderving hebben door de coronacrisis. Bepaalde groepen zorgaanbieders die daar niet op kunnen wachten vanwege acute financiële nood krijgen alvast een voorschot.

*Beeld sociale media*

- OV-pro, het vakblad voor Stads- en Streekvervoer is een online enquête gestart om de veiligheid onder ov-medewerkers te onderzoeken. Resultaten zullen later in een artikel van OV-pro worden verwerkt.
- Verschillende reacties op sociale media waarin men zich verbaasd toont dat reizen met de fiets als alternatief voor reizen met het (risicovoller geachte) OV niet meer gestimuleerd wordt vanuit de overheid.

Zorg voor kwetsbare groepen

- Het Rode Kruis roept ertoe op rekening te blijven houden met ouderen, ook nu de maatregelen zijn versoepeld. Ruim de helft van de ouderen is bang om het virus op te lopen.
- Uit onderzoek blijkt dat migrantenouderen zich in deze crisis nog eenzamer voelen dan andere ouderen, ook is de zorg voor deze ouderen in sommige gevallen een stuk lastiger geworden.
- Tienduizend ouderen krijgen van de Algemene Nederlandse Bond voor Ouderen (ANBO) en SeniorWeb een speaker met spraaktechnologie om toegang tot internet te vergemakkelijken en eenzaamheid tegen te gaan.

Financieel-economische stabiliteit

- Vakbond FNV is bang dat veel mensen hun baan verliezen als bedrijven staatssteun kunnen krijgen, maar ook werknemers mogen ontslaan zonder boetes. Advocaten geven aan dat bedrijven grootschalige ontslagrondes zouden voorbereiden.
- Uit onderzoek van KvK blijkt dat meer dan een kwart van de Nederlandse ondernemers verwacht in de problemen te komen door aanpassingen aan de 1,5 metereconomie. Vooral uitbaters van cafés en restaurants en persoonlijke dienstverleners als kappers en rijinstructeurs zijn somber over hun overlevingskansen.
- Volgens Detailhandel Nederland lukt het winkeliers in onvoldoende mate om afspraken te maken met de eigenaren van winkelpanden over het opschorten van huurbetalingen.
- Het aantal uren dat door uitzendkrachten is gewerkt, is in april met 24 procent gedaald.
- Volgens oud WTO-topman Lamy zullen veranderende eisen aan veiligheid, kwaliteit en milieu vaker gaan leiden tot handelsbarrières. Ook door COVID-19 zullen landen hun bevolking beter willen beschermen.

Caribisch deel van het Koninkrijk

- Corendon wil nog voor het eind van de zomer een eerste 'coronaproof' (testen en op het resort blijven) vakantie aanbieden op Curacao.
- Nationale Ombudsman luidt noodklok over watervoorziening op Sint-Eustatius. Inwoners kunnen maar een paar uur per dag water uit de kraan krijgen, de Ombudsman wil snel opheldering van de Nederlandse regering.

Internationale context

- De Adviesraad Internationale Vraagstukken (AIV) stelt dat Nederland 1 miljard euro ter beschikking moet stellen voor de bestrijding van de coronacrisis in ontwikkelingslanden.
- Volgens Bloomberg kan aanhoudend verzet tegen het gebruik van het Europese noodfonds ESM, de (10)(2a) honderden miljoenen euro's kosten. Veel (10)(2a) zijn bang dat hun land zijn economische vrijheid verliest door akkoord te gaan met de voorwaarden van het noodfonds.
- ESM topman schat dat slechts 80 van de 240 miljard euro aan beschikbare coronasteun uit het Europese noodfonds door eurolanden zal worden aangesproken. Dit zou betekenen dat de eurolanden, die aandeelhouder van het ESM zijn, het kapitaal ondanks de coronacrisis niet hoeven te verhogen.
- De (10)(2a) economie herstelt traag na de eerste versoepelingen van de beperkingen.
- De versoepeling van de coronamaatregelen in verschillende (10)(2a) regio's zal mogelijk worden versneld.

Politiek en maatschappelijke onrust

- Strafrechtdeskundigen stellen dat advocaten zich sterk moeten maken voor jongeren die vinden dat ze onterecht een coronaboete hebben gekregen. Ook zouden handhavers terughoudender moeten zijn met het uitdelen van boetes aan jongeren, mede omdat een strafbeschikking een justitiële aantekening betekent.

- Advocaten van het advocatenkantoor Ficq & Partners zullen uit protest tegen de restricties als gevolg van de crisis niet aanwezig zijn bij het vervolg van de zaak tegen Ridouan T. In de media stellen andere advocaten dat de rechten van verdachten worden geschonden.
- Slachtoffers kunnen vanwege de coronacrisis nauwelijks rekenen op ondersteuning tijdens een zitting in de rechtszaal. Het bestuur van het Landelijk Advocaten Netwerk Gewelds- en Zedenslachtoffers (LANGZS) roept op om minstens één vertrouwenspersoon toe te laten tijdens een zitting.

*Beeld sociale media*

- Nu de overheid per 1 juni een verplichting heeft ingesteld om een mondkapje te dragen wanneer men met het OV reist roept dit verontwaardigde reacties op onder andere sommige salafisten en jihadistische Facebookpagina's op omdat met het 'boerkaverbod' mensen met gezichtsbedekking juist beboet konden worden voor het dragen van gezichtsbedekkende kleding. Enkelen roepen op om met gezichtsbedekkende kleding met het OV te reizen.
- Via Facebook en YouTube is een demonstratie aangekondigd op 30 mei in Den Haag. Exacte tijd en locatie worden volgens de organisator op de dag zelf bekend gemaakt. Het lijkt om een initiatief uit de hoek van ontevreden burgers en complotdenkers te gaan waarbij de coronamaatregelen één van de doeleinden van de demonstratie is. De Facebookgroep voor deze demo heeft zo'n 850 leden. De Telegramgroep zo'n 275.

## DUIDING

**Ontslagrondes kunnen draagvlak voor kabinetsbeleid verminderen**

- Op handen zijnde reorganisaties komen mogelijk in een stroomversnelling wanneer bedrijven met NOW-steun medewerkers vanaf 1 juni zonder boete kunnen ontslaan. Advocatenkantoren geven aan hier voorbereidingen toe te zien. Bij grootschalige ontslagrondes wordt het narratief van het kabinet om naast onze gezondheid ook onze banen en inkomens te beschermen en de gevolgen voor zzp'ers, mkb-ondernemers en grootbedrijven op te vangen minder geloofwaardig. Daarmee kan het draagvlak voor het kabinetsbeleid afnemen.

**Beperkte capaciteit ov in combinatie met versoepelingen kan leiden tot problemen**

- In de anderhalvemetermaatschappij zit er een bovengrens aan de capaciteit van het ov, dat sowieso de afgelopen jaren al een autonome groei kende. In combinatie met de aangekondigde versoepelingen en het aanbreken van de zomer kan dit leiden tot problemen met overbezetting (te drukke treinen die stilgezet en ontruimd worden, frustratie van reizigers die niet mee kunnen) en een verplaatsing naar het wegverkeer, waardoor de fileproblematiek kan terugkeren.

**Terugdraaien versoepelingen kan leiden tot maatschappelijke onrust**

- De huidige en aanstaande versoepeling van de Coronamaatregelen (nu scholen, straks mogelijk horeca en ov) leiden tot een toename van contactmomenten tussen mensen. De komende weken moet blijken wat hier de gevolgen van zijn. Als het noodzakelijk geacht wordt om de versoepelingen (deels) los te laten of weer strengere maatregelen in te voeren kan dit leiden tot maatschappelijke onrust en kritiek op de timing van de versoepelingen.